

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.1

Р. А. Абдуллаєв
аспірант кафедри Європейського Союзу
та порівняльного правознавства

Національного університету «Одеська юридична академія»

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ ЄС
ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА ОКРЕМИХ ОСІБ У ЗВ'ЯЗКУ З ДІЯМИ,
ЩО ПІДРИВАЮТЬ СУВЕРЕНІТЕТ І ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЦІЛІСНІСТЬ УКРАЇНИ**

Агресія Російської Федерації проти України стала одним з найбільших викликів усієї сучасної системі міжнародних відносин. Неможливість стримування агресора в рамках ООН через регулярне використання Російською Федерацією свого права вето в Раді Безпеки призвела до того, що мало не єдиним засобом, доступним міжнародній спільноті для впливу на РФ, стали індивідуальні та колективні дії держав без санкції Ради Безпеки ООН (РБ ООН). Як пише О.В. Задорожний, «враховуючи блокування агресором шляхом застосування права вето роботи Ради Безпеки ООН, головного органу відповідального за підтримку миру та безпеки (і, відповідно, застосування до порушників заходів примусового характеру), а також продовження Росією своїх протиправних дій, грубе порушення нею зобов'язань *erga omnes*, фактично єдиним шляхом стало застосування до агресора окремими державами, групами держав, міжнародними організаціями, Європейським Союзом санкцій як засобу притягнення РФ до міжнародно-правової відповідальності» [1, с. 244].

Початком процесу, що призвів до введення санкцій проти Російської Федерації, слід вважати ряд демонстративних кроків з боку ЄС, спрямованих на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України. Вже третього березня 2014 року Рада міністрів закордонних справ ЄС провела позачергову зустріч, на якій засудила «явне порушення українського суверенітету та територіальної цілісності актами агресії з боку російських збройних сил, а також дозвіл, наданий Радою Федерації Росії 1 березня на використання збройних сил на території України» [6]. У зв'язку із цим Рада відклала підготовку до саміту Великої Вісімки, що планувалося провести в Сочі в червні 2014 року, та попередила, що «за відсутності кроків до деескалації з боку Росії, ЄС розгляне подальші наслідки для двосторонніх відносин між ЄС та Росією» [6]. Вже за три дні на позачерговій зустрічі голів держав та урядів членів ЄС

було уточнено, що в разі відсутності деескалації ЄС розгляне додаткові заходи, такі як заборона пересування та заморожування активів [27]. У подальшому це стало розглядатися як перший етап введення санкцій, що полягав у обмеженні співробітництва з Російською Федерацією.

Про другий етап санкцій можна говорити, починаючи з 17 березня 2014 року, коли Рада ЄС заявила, що «рішуче засуджує проведення незаконного референдуму в Криму щодо приєднання до Російської Федерації 16 березня, з явним порушенням української Конституції» [7]. Негайно сталося й виконання попереджень, що були зроблені раніше, а саме: було введено персональні санкції проти ряду фізичних та юридичних осіб, які сприяли організації референдуму 16 березня.

Регламент [22] та Рішення [11] Ради про введення цих санкцій практично тотожні за змістом, хоча текст Регламенту розширений у частині преамбули. В ньому підкреслювалася незаконність референдуму в Криму та вказувалося на обов'язок Російської Федерації повернути свої збройні сили до місць постійної дислокації, а також розпочати переговори з Україною про політичне розв'язання кримської кризи. Водночас вказувалося, що до такого врегулювання ЄС вводить «обмеження на в'їзд та заморожування активів та економічних ресурсів певних осіб, відповідальних за дії, що підривають чи погрожують територіальній цілісності, суверенітету та незалежності України, в тому числі дії щодо майбутнього статусу будь-якої частини території, що суперечать українській Конституції» [22].

Основний текст Регламенту та Рішення нагадує подібні документи ЄС, що приймалися по відношенню до українських високопосадовців, і більша частина з них присвячена питанням можливої дерогації від зобов'язань з боку держав-членів та обміну інформацією. Більш цікавим є власне перелік осіб, що потрапили під першу хвилю європейських санкцій. Загалом він містить 21 особу,

серед яких можна виділити самопроголошеного прем'єр-міністра Криму С.В. Аксьонова, спікера Верховної Ради АРК В.А. Константінова, колишнього командувача ВМС України Д.В. Березовського, самопроголошеного мера Севастополя А.М. Чалого, голову Комітету безпеки та оборони Ради Федерації РФ В.О. Озерова, заступника спікера Ради Федерації РФ Є.В. Бушміна, лідера фракції «Справедлива Росія» в Державній Думі РФ С.М. Міронова, заступника спікера Державної Думи РФ С.В. Железняка, командуючого Чорноморським Флотом РФ О.В. Витко. Можна помітити, що до санкційного списку потрапили або особи, що, очевидно, не мають інтересів в ЄС та не збиралися до нього в'їжджати (окремі політичні діячі з Криму та військові), або особи, що мали опосередкований вплив на прийняття рішень на політичному рівні. З цього уявляється, що перший тур санкцій став демонстрацією можливостей ЄС з їхнього впровадження, організований так, аби надати особам, що приймали ключові рішення, уявлення про ймовірний вплив на них можливих подальших санкцій.

Наведений санкційний список ЄС у подальшому розширювався, охоплюючи не тільки фізичних, але й юридичних осіб. Таке розширення відбувалося тепер не тільки через анексію Криму, але й у зв'язку з подіями на сході України. 14 квітня 2014 року Рада засудила «дії, здійснені озброєними особами в містах Східної України» [9] та підтвердила засудження «незаконної анексії Криму» [9].

12 травня того ж року Рада висловилася більш конкретно та рішуче у зв'язку з незаконним референдумом, що був організований на непідконтрольній Україні території Донецької та Луганської областей. Було заявлено, що Рада «за непокоєна триваючими спробами проросійських сепаратистів дестабілізувати Східну та Південну Україну. Триваючі захоплення суспільних будівель, викрадення, вбивства та порушення свободи засобів масової інформації повинні скінчитися. ЄС не визнає вчорашніх або будь-яких майбутніх нелегітимних та незаконних референдумів» [8].

У той же день був прийнятий Регламент Ради [21], яким санкційний список було розширено. До нього потрапили як нові особи, що брали активну участь в анексії Криму (В.В. Володін, В.Н. Плигін, Н.В. Поклонська та інші), так і підозрювані в організації захоплення адміністративних будівель та актах насильства на сході України (В. Пономарьов, І.М. Безлер, О.А. Царьов та інші). Прикметно, що вперше санкції було накладено і на юридичних осіб, а саме на колишні українські підприємства, чия власність була захоплена самопроголошеною владою Криму – ПАТ «Чорноморнафтогаз» та ПАТ «Феодосія». Таким чином, європейське заморожування активів частково

вдарило і по Україні, адже в Регламенті не зазначалося, що санкції застосовуються лише відносно тих активів, що були захоплені. Так, під арештом формально опинилися всі активи ПАТ «Чорноморнафтогаз», незважаючи на те, що, попри захоплення бурових вишок компанії, що перебували на континентальному шельфі біля Криму, сама компанія продовжувала працювати в Україні.

Досі мова йшла про цільові санкції ЄС проти осіб. Проте в червні–липні 2014 року на рівні Комісії відбувалося обговорення можливих санкцій проти держави Російська Федерація. 23 червня було введено заборону на імпорт будь-яких товарів, вироблених у Криму чи Севастополі, якщо вони не пройшли сертифікацію в Україні [10]. Це рішення було оформлене відповідним Рішенням [12] та Регламентом [23] Ради.

Підготовка до введення третього етапу санкцій – секторальних санкцій – велася з травня 2014 року. 16 липня на спеціальній зустрічі Європейської Ради було прийнято принципове рішення про застосування санкцій до Російської Федерації у вигляді обмеження імпорту [28]. Робота в напрямку розробки конкретних санкцій прискорилося після катастрофи літаку Малайзійських авіаліній рейсу МН17 17 липня. Вже 31 липня було представлено новий пакет санкцій проти Російської Федерації, що були оформлені відповідним Рішенням [13] Ради. Преамбулами до документів зазначалися причини їхнього прийняття, а саме те, що Союз неодноразово закликав Російську Федерацію припинити постачання зброї та оснащення озброєним групам на сході України та припинити дестабілізацію в регіоні. Також відзначалося, що Союз не отримав результатів від закликів забезпечити негайний безпосередній доступ до місця падіння літака МН17. Враховуючи це, Союз прийшов до рішення про необхідність використання обмежувальних заходів у відповідь на дії Російської Федерації.

Згідно з основним текстом документів такими обмежувальними заходами стали:

- заборона придбання, продажу чи брокерської допомоги у випуску бондів, акцій чи інших подібних фінансових інструментів строком дії більше ніж на 90 днів фінансовим інституціям, що розташовані в Росії та перебувають у державній власності, особам, що володіють більше ніж 50% акцій подібних інституцій, та всім особам, що діють від їхнього імені;

- заборона прямого чи непрямого продажу, передачі чи експорту зброї та пов'язаних матеріалів усіх типів у Росію, в тому числі будь-якої допомоги в таких діях;

- аналогічна заборона постачання товарів та технологій подвійного призначення, що можуть бути використані у військових цілях;

- заборона прямого чи непрямого продажу, передачі, поставки чи експорту технологій, при-

значених для глибоководних досліджень, дослідження нафти в Арктиці та виробництва нафтопродуктів у Російській Федерації.

Крім того, в Рішенні та Регламенті визначалися п'ять російських банків, яким було заборонено доступ на європейські фінансові ринки, зокрема найбільший в РФ Сбербанк. Вказані санкційні заходи були прийняті на один рік терміном до 31 липня 2015 року. Його прийняття знаменувало перехід від цільових санкцій проти окремих осіб до секторальних санкцій проти цілих галузей російської економіки.

У подальшому санкції ЄС у зв'язку з окупацією Криму та збройним конфліктом на сході України розширювалися як стосовно осіб, так і стосовно Російської держави. Перший тур такого розширення відбувся восени 2014 року. Це розширення було пов'язане з різкою ескалацією конфлікту в останні дні літа 2014 року коли, за версією України, відбулося пряме вторгнення збройних сил РФ на українську територію. На спеціальній зустрічі Європейської Ради 30 серпня 2014 року було узгоджено необхідність нового пакету санкцій проти Росії [29].

Вказане рішення знайшло своє втілення в Регламенті Ради від 8 вересня 2014 року. Як відзначалося в преамбулі до документу, «аби піддати тиску російський уряд <...>, слід застосувати подальші обмеження доступу на ринок капіталів для певних фінансових інституцій <...>, обмеження для юридичних осіб, підприємств чи організацій, створених в Росії в оборонному секторі, за виключенням тих, що пов'язані з ядерною енергетикою; та обмеження для юридичних та фізичних осіб, створених в Росії, чия основна активність пов'язана з продажем чи транспортуванням продуктів сирової нафти чи паливно-мастильних матеріалів» [19]. Документом було уточнено, які саме фінансові інструменти маються на увазі в Рішенні та Регламенті від 31 липня. Також розширювалися санкції відносно нафтодобуваючого сектору, якими тепер охоплювалися також будь-які матеріали чи товари, що можуть бути застосовані для видобування нафти (раніше обмеження стосувалося лише добування нафти на арктичному шельфі).

У листопаді 2014 року ЄС переглянув та суттєво розширив санкційні списки. Був прийнятий ряд нових актів [19], в результаті яких станом на 1 грудня 2014 року в санкційних списках опинилися 132 фізичних та 28 юридичних осіб. У новій хвилі санкцій звертає на себе увагу декілька моментів. По-перше, до санкційних списків потрапили особи, що не виступали організаторами анексії Криму, проте публічно її підтримували (С.Ю. Глазєв, Д.О. Rogozin, Д.К. Кісельов та інші). По-друге, санкції торкнулися російських політиків вищого рівня, зокрема спікера Ради Федерації РФ В.І. Матвієнко та спікера Держав-

ної Думи РФ С.Є. Нарішкіна. По-третє, було суттєво розширено перелік лідерів сепаратистського руху на сході України, що потрапили під санкції (зокрема, А.Ю. Бородай, А.С. Ходаковський, П.Ю. Губарев та інші). По-четверте, санкції були введені проти організацій, що були визначені в ЄС як сепаратистські (Донецька народна республіка, Луганська народна республіка, Народне ополчення Донбасу та інші). По-п'яте, суттєво розширився перелік кримських підприємств, що потрапили під санкції, серед яких були й найбільш знакові для півострова, такі як Керченська паромна переправа, Севастопольський морський торговельний порт, Керченський морський торговельний порт, Національне виробниче об'єднання «Масандра» та інші. По-шосте, санкції були введені проти російських компаній, що працювали в Криму на порушення заборони українського законодавства, зокрема проти авіакомпанії «Доброльот» та Російського комерційного банку. В такий спосіб ЄС явно визначив «червону лінію» заборони роботи в анексованому Криму російських компаній, зробивши неможливим прихід на півострів найбільших з них та змусивши їх працювати там через фірми-посередники.

На початку 2015 року в санкційній політиці ЄС з'явився новий мотив, пов'язаний з виконанням Мінських угод. Якщо раніше скасування санкцій пов'язувалося із завершенням конфлікту через припинення підтримки Російською Федерацією сепаратистів на сході України, то тепер мова зайшла про розв'язання конфлікту через поступове відновлення українського контролю над державним кордоном та проведення виборів в окремих районах Донецької та Луганської областей. 20 березня 2015 року Рада ЄС визначила умовою скасування частини санкцій повне виконання Мінських угод до кінця 2015 року [26].

Протягом 2015–2017 років ЄС неодноразово змінював, доповнював та розширював санкційні списки, одночасно підтверджуючи та поновлюючи дію відповідних санкцій [Див.: 15; 16; 17]. Найбільш повний станом на даний момент список міститься в Регламенті Ради [18] від 13 березня 2017 року та містить 157 фізичних та 37 юридичних осіб. 12 березня 2018 року ЄС вкотре продовжив дію санкцій до 15 вересня 2018 року.

На відміну від колишніх українських високопосадовців, особи, що потрапили під санкції у зв'язку з анексією Криму та війною на Донбасі, не намагалися використати європейські інструменти для їх скасування. Єдиною пов'язаною із санкціями справою стала справа компанії Роснефть проти Європейської Ради. Ця справа стала по-своєму знаковою та значущою не тільки безпосередньо в питанні антиросійських санкцій, адже в ній було розглянуто питання, пов'язані з функціонуванням права ЄС, та надано роз'яснення щодо певних

проблемних моментів виконання рішень Європейської Комісії.

Спочатку позов було подано до Вищого Суду Англії та Уельсу; в ньому оскаржувалися дії Сполученого Королівства по імplementації Рішення та Регламенту Ради від 31 липня 2014 року, якими російським компаніям було обмежено доступ до європейських фінансових інструментів. Суд постановив, що у справі він стикнувся з питанням тлумачення права ЄС та передав ряд запитань для тлумачення Судом ЄС [24].

Першим питанням, що було поставлене перед Судом ЄС, стало таке: чи має право національний суд виносити рішення щодо правомірності акту, прийнятого на підставі статті 267 ДФЄС, а саме Рішення Ради 2014/512. Друге питання полягало в оцінці Судом ЄС правомірності окремих статей Регламенту 833/2014, що стосувалися надання технічної та фінансової допомоги в придбанні продукції військового та подвійного призначення, а також того, чи може держава-член застосовувати кримінальні покарання за їхнє порушення. У третьому питанні Суд Англії та Уельсу просив надати роз'яснення: чи слід поняття «фінансова допомога» в статті 4(3)(b) Регламенту тлумачити як таке, що включає проведення платежів банком чи іншою фінансовою інституцією.

Відповідаючи на перше питання, Суд ЄС вказав, що він має юрисдикцію виносити рішення відносно актів, прийнятих на підставі статті 267 ДФЄС, у разі, якщо запит від національного суду про таке попереднє рішення стосується або моніторингу рішення Ради, або перегляду правомірності обмежувальних заходів проти юридичних чи фізичних осіб [24, § 151].

Щодо другого питання Суд ЄС вказав, що принципи правової визначеності та заборони покарання без закону слід трактувати як такі, що не перешкоджають державі-члену вводити кримінальне покарання за порушення заборони, введеної рішенням чи регламентом Ради, навіть якщо такі кримінальні покарання були введені до їх роз'яснення судом [24, § 170].

Відносно третього питання Суд вказав, що поняття «фінансова допомога» в Регламенті Ради, що розглядається, слід тлумачити як таке, що не включає проведення платежів банком чи іншою фінансовою інституцією [24, § 184]. За таких умов положення Регламенту, що розглядається, слід тлумачити так, що вони забороняють укладання депозитарних договорів з компаніями з країни, відносно якої застосовані санкції [24, § 190]. Надавши таке рішення, Суд ЄС фактично підтвердив дійсність Регламенту та Рішення від 31 липня 2014 року про введення секторальних санкцій проти Російської Федерації та російських компаній.

У світлі описаної позиції Суду ЄС становить інтерес і оцінка російським судочинством торго-

вельних обмежень, що були накладені в межах уведених санкцій. Свідченням такої оцінки може вважатися рішення арбітражного суду м. Москви від 17 січня 2018 року в справі про газові турбіни «Сіменс».

Позов було подано ТОВ «Сіменс Технології Газових Турбін» (юридичною особою, зареєстрованою за законодавством Російської Федерації) до об'єднаного акціонерного товариства «ВО Техпро-експорт» (юридичної особи, зареєстрованої за законодавством Російської Федерації) про визнання недійсним договору на постачання газотурбінного обладнання як такого, що був укладений під впливом обману. На думку позивача, обман полягав у тому, що поставлені турбіни були використані для будівництва об'єктів на території Криму, чим порушувався санкційний режим ЄС.

Розглянувши доводи позивача та відповідача, арбітражний суд, серед іншого, вказав на наступне. По-перше, Російська Федерація не є членом Європейського Союзу, а отже, право ЄС для неї є іноземним правом. У російському законодавстві існує заборона на застосування іноземного права, оскільки це суперечить публічному порядку. По-друге, згода суду з доводом позивача про те, що на нього розповсюджується заборона, накладена за європейським правом, суперечила би публічному порядку та ставила би під сумнів суверенітет Російської Федерації. По-третє, відповідно до Конституції Російської Федерації Крим та Севастополь є її частиною, і заборона на ввіз будь-якої продукції на їхню територію може встановлюватися лише російським законодавством. На підставі наведених аргументів суд відхилив позов [5].

Коментуючи дане рішення, слід відзначити, що ТОВ «Сіменс Технології Газових Турбін» є дочірнім підприємством Siemens AG, що зареєстроване на території Німеччини, а отже, має слідувати праву ЄС. Фактично відбулося постачання обладнання від німецького підприємства до російського через фірму-посередника. Фактично справа висвітлила схему, через яку можливе порушення щонайменше деяких уведених ЄС обмежень. Очевидно, що російські суди і вся правова система Російської Федерації підтримуватиме позицію, аналогічну тій, що була висловлена в арбітражному рішенні. Можна вважати, що це змусить європейські компанії, включаючи їхні дочірні підприємства, зареєстровані в Росії, обережніше ставитись до будь-яких контрактів з російськими контрагентами, оскільки кожен з них може потенційно призвести до порушення режиму європейських обмежувальних заходів та призвести до накладання санкцій на європейське підприємство, що невільно стало порушником європейського законодавства. Підтвердженням цього є той факт, що негайно після того, як стало відомо, що поставлені турбіни будуть використані в Кри-

му, ЄС розширив санкційний список, додавши до нього заступника голови Міністерства енергетики Російської Федерації та голову департаменту в тому ж самому міністерстві за дії, що підривають суверенітет України [25].

Розглядаючи санкції ЄС проти Росії, доцільно розглянути також і заходи, що були здійснені Російською Федерацією у відповідь. У російській літературі вони розглядаються як «контрзаходи» чи «контрсанкції» проти накладених на РФ санкцій [див.: 2].

Аналіз російського законодавства про «контрсанкції» демонструє, що воно розроблене та сформульоване в значно більш розпливчастих формулюваннях, ніж рішення та регламенти Ради ЄС. Так, наказ Президента Російської Федерації «Про застосування окремих спеціальних економічних засобів з метою забезпечення безпеки Російської Федерації» вказує на те, що відповідні заходи приймаються «з метою забезпечення національних інтересів Російської Федерації» [3], і цим обмежується. Наказом встановлюється, що протягом року (в подальшому дія цього терміну неодноразово подовжувалася та зараз встановлена до 31 грудня 2018 року) після набрання чинності наказом забороняється чи обмежується здійснення зовнішньоекономічних операцій, що передбачають ввіз на територію Російської Федерації окремих видів сільськогосподарської продукції сировини та продовольства, країною походження яких є держава, що прийняла рішення про введення економічних санкцій відносно російських юридичних і (чи) фізичних осіб, чи така, що приєдналася до такого рішення. Під таке формулювання підпадали не тільки країни-члени ЄС, але й Норвегія, що приєдналася до європейських санкцій, а також ряд країн за межами Європи. Встановлювалися обмеження на ввіз переважно сільськогосподарської продукції, такої як м'ясо, риба, овочі, фрукти, субпродукти, горіхи, сіль [4]. Звертає на себе увагу те, що під обмеження не потрапили промислові продукти, техніка, електроніка та інші подібні товари, що очевидно вказує на небажання влади РФ обмежувати їхній імпорт з ЄС.

Таким чином, Російська Федерація стала першою державою, проти якої введено санкції ЄС, яка ввела санкції у відповідь. У цій «війні санкцій» російська економіка втратила більше 80 мільярдів доларів, європейська – до 12 мільярдів євро (близько 10% аграрного експорту ЄС) [30, с. 102]. Зараз можна говорити, що ситуація зайшла у глухий кут. Російська Федерація не скасовуватиме обмежень для європейської продукції, доки санкції ЄС будуть у силі. ЄС не може скасувати санкцій, доки не усунуто умови, що призвели до їхнього введення. Виконання цих умов для Російської Федерації виглядає неможливим, щонайменше в досяжній перспективі. Більше того, введення «контрсанкцій», очевидно, покликане продемонструвати рі-

шучість Росії у відстоюванні своєї позиції щодо анексії Криму та підтримки сепаратистів на сході України. Не слід, однак, очікувати й ескалації «війни санкцій», оскільки протягом останніх чотирьох років якісно взаємні санкції практично не змінилися. Ймовірні подальші незначні корективи відносно обсягу введених санкцій, проте остаточне розв'язання цього своєрідного санкційного конфлікту стане можливим лише в разі значного прогресу у вирішенні питання про деокупацію Донбасу та повернення Криму Україні.

Література

1. Задорожний А.В. Санкции как средство привлечения Российской Федерации к международно-правовой ответственности. *Jurnalul Juridic National: Teorie si Practica*. 2015. Decembrie. С. 244–248.
2. Кайгородов-Хамошин Р.А. Западные экономические санкции в отношении России и российские контрмеры: влияние на страны ЕС. *Экономика и предпринимательство*. 2016. № 12–1 (77–1). С. 161–164.
3. О применении отдельных специальных экономических мер в целях обеспечения безопасности Российской Федерации. Указ Президента РФ от 06.08.2014 г. № 560 (с изм. от 30.06.2017 г.). URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_166922/#dst100007 (дата звернення: 06.05.2018).
4. Постановление Правительства РФ от 07.08.2014 г. № 778 (ред. от 25.10.2017 г.) «О мерах по реализации указов Президента Российской Федерации от 6 августа 2014 г. № 560, от 24 июня 2015 г. № 320, от 29 июня 2016 г. № 305 и от 30 июня 2017 г. № 293». URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_167001/19069af7bb7585856aa4a52d67cc3c89f6136eb8/#dst100014 (дата звернення: 05.02.2018).
5. Решение АС г. Москвы от 17 января 2018 г. URL: http://docs.pravo.ru/document/view/101405872/?search_query=Сименс%20технологии%20газовых%20турбин&from_search=1 (дата звернення: 13.05.2018).
6. Council conclusions on Ukraine. Foreign Affairs Council meeting Brussels, 3 March 2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/media/28853/141291.pdf> (дата звернення: 15.01.2018).
7. Council conclusions on Ukraine. Foreign Affairs Council meeting Brussels, 17 March 2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/media/28727/141601.pdf> (дата звернення: 15.01.2018).
8. Council conclusions on Ukraine. Foreign Affairs Council meeting Brussels, 12 May 2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/media/28336/142561.pdf> (Дата звернення: 15.01.2018).

9. Council conclusions on Ukraine. Foreign Affairs Council meeting Luxembourg, 14 April 2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/media/28453/142223.pdf> (дата звернення: 15.01.2018).

10. Council conclusions on Ukraine. Foreign Affairs Council meeting Luxembourg, 23 June 2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/media/28028/143341.pdf> (дата звернення: 18.01.2018).

11. Council Decision 2014/145/CFSP of 17 March 2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.078.01.0016.01.ENG&toc=OJ:L:2014:078:TOC (дата звернення: 17.01.2018).

12. Council Decision 2014/386/CFSP of 23 June 2014 concerning restrictions on goods originating in Crimea or Sevastopol, in response to the illegal annexation of Crimea and Sevastopol. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014D0386> (дата звернення: 17.01.2018).

13. Council Decision 2014/512/CFSP of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. URL: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.229.01.0013.01.ENG (дата звернення: 17.01.2018).

14. Council Implementing Regulation (EU) 2015/1514 of 14 September 2015 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32015R1514> (дата звернення: 18.01.2018).

15. Council Implementing Regulation (EU) 2015/240 of 9 February 2015 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32015R0240> (дата звернення: 18.01.2018).

16. Council Implementing Regulation (EU) 2015/427 of 13 March 2015 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32015R0427> (дата звернення: 18.01.2018).

17. Council Implementing Regulation (EU) 2016/353 of 10 March 2016 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive

measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32016R0353> (дата звернення: 18.01.2018).

18. Council Implementing Regulation (EU) 2017/437 of 13 March 2017 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32017R0437> (дата звернення: 18.01.2018).

19. Council Implementing Regulation (EU) № 1225/2014 of 17 November 2014 implementing Regulation (EU) № 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014R1225> (дата звернення: 18.01.2018).

20. Council Implementing Regulation (EU) № 1270/2014 of 28 November 2014 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014R1270> (дата звернення: 18.01.2018).

21. Council Implementing Regulation (EU) № 477/2014 of 12 May 2014 implementing Regulation (EU) No 269/2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014R0477> (дата звернення: 18.01.2018).

22. Council Regulation (EU) № 269/2014 of 17 March 2014 concerning restrictive measures in respect of actions undermining or threatening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.078.01.0006.01.ENG&toc=OJ:L:2014:078:TOC (дата звернення: 19.01.2018).

23. Council Regulation (EU) № 692/2014 of 23 June 2014 concerning restrictions on the import into the Union of goods originating in Crimea or Sevastopol, in response to the illegal annexation of Crimea and Sevastopol. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0692> (дата звернення: 19.01.2018).

24. Court of Justice of the European Union Press Release № 34/17 Luxembourg, 28 March 2017. URL: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-03/cp170034en.pdf> (дата звернення: 13.07.2017).

25. EU Sanctions Russian Deputy Minister, Others In Siemens Case. URL: <https://>

www.rferl.org/a/eu-sanctions-russian-minister-siemens-case/28659547.html (дата звернення: 25.01.2018).

26. European Parliament. Sanctions over Ukraine. Briefing March 2016. URL: <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-579084-Sanctions-over-Ukraine-impact-Russia-FINAL.pdf> (дата звернення: 18.01.2018).

27. Extraordinary meeting of EU Heads of State or Government on Ukraine, 06 March 2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2014/03/06> (дата звернення: 18.01.2018).

28. Special meeting of the European Council, 16/07/2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2014/07/16> (дата звернення: 19.01.2018).

29. Special meeting of the European Council, 30/08/2014. URL: <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2014/08/30> (дата звернення: 19.01.2018).

30. The Russian Challenge to the European Security Environment / R.E. Kanet (ed.). Springer International Publishing AG, 2017. 276 p.

Анотація

Абдуллаєв Р. А. Правові аспекти застосування санкцій ЄС проти Російської Федерації та окремих осіб у зв'язку з діями, що підривають суверенітет і територіальну цілісність України. – Стаття.

У статті розглядаються правові аспекти застосування санкцій ЄС проти Російської Федерації та окремих осіб у зв'язку з діями, що підривають суверенітет і територіальну цілісність України. Простежується процес прийняття рішень європейськими інституціями щодо застосування санкцій. Досліджуються існуючі пробле-

ми санкційного режиму ЄС щодо Російської Федерації та окремих осіб.

Ключові слова: Санкції ЄС, анексія Криму, збройний конфлікт в Україні, санкції проти Російської Федерації.

Аннотация

Абдуллаев Р. А. Правовые аспекты применения санкций ЕС против Российской Федерации и отдельных лиц в связи с действиями, подрывающими суверенитет и территориальную целостность Украины. – Статья.

В статье рассматриваются правовые аспекты применения санкций ЕС против Российской Федерации и отдельных лиц в связи с действиями, подрывающими суверенитет и территориальную целостность Украины. Прослеживается процесс принятия решений европейскими институтами относительно применения санкций. Исследуются существующие проблемы санкционного режима ЕС относительно Российской Федерации и отдельных лиц.

Ключевые слова: Санкции ЕС, аннексия Крыма, вооружённый конфликт в Украине, санкции против Российской Федерации.

Summary

Abdullaev R. A. Legal aspects of application of the EU sanctions against the Russian Federation and certain persons with regards to actions undermining sovereignty and territorial integrity of Ukraine. – Article.

The article considers the legal aspects of application of the EU sanctions against the Russian Federation and certain persons in connection to actions undermining sovereignty and territorial integrity of Ukraine. It traces the process of decision-making by the European institutions on the application of sanctions. It further reviews the existing problems of the EU sanctions regime with respect to Russian Federation and certain persons.

Key words: EU sanctions, annexation of Crimea, armed conflict in Ukraine, sanctions against the Russian Federation.